

אור וצל

פנסים מאירים –

פעילות לחנוכה בהיבט סביבתי

הפעילות מיועדת לילידים החל מכיתה ג.

רקע למורה- בפעילות זו יאיר כל תלמיד שתי פינות בבית הספר. האחת- פינת האור- פינה בבית הספר אותה הוא אוהב, והשנייה- פינה בבית הספר אותה אינו אוהב- פינת צל. אפשר להתחיל את הפעילות מדיון על משמעות המושג אור וצל במובן המטפורי, או להתחיל מסיור קצר בסביבה הפיזית של בית הספר. במהלך הפעילות התלמידים יציגו בדרך יצירתית את הבחירות שלהם. הפעילות תלווה בכתיבה של פסקת הסבר על הבחירה. ניתן למנף את הפעילות ולהתייחס לנקודות הצל- מה צריך לעשות כדי להפכן לנקודות אור. הערה: הפעילות מתייחסת לסביבה הפיזית של בית הספר, אפשר להתייחס לסביבה רחבה יותר כמו שכונה או עיר ולהיערך בהתאם מבחינת התצפית.

פתיחה

אפשרות א- הצגת המושגים אור וצל במובן המדעי שלהם ובמובן המטפורי. מהו אור? מהו צל? מתי אנו משתמשים בביטויים- אתה האור של חיי, ממשלת צללים, מטיל צל גדול וכו. אפשר להתייחס גם לשיר "אני והצל שלי" של יהודה פוליקר.

אפשרות ב- לצאת לסיור קצר בסביבת בית הספר. מומלץ לצאת עם דפי תצפית, בהם התלמידים ימפו מה יש בסביבת בית הספר. בשלב זה לא מומלץ להתייחס למטרת הפעילות- פינה אהובה ופינה פחות אהובה, כדי למנוע השפעות של התלמידים אחד על השני.

הפעילות

התלמידים מתבקשים לזהות בסביבה הפיזית של בית הספר פינה האהובה עליהם במיוחד- פינת האור. (לדוגמא : פינת משחקים, הספרייה, פינה עם צמחייה, מגרש ספורט, חדר מוסיקה וכו) ופינה שאינה אהובה עליהם- זו פינת הצל.
לתשומת לבכם- נקודת אור של אחד יכולה להיות נקודת צל אצל השני. לדוגמא- ספרייה יכולה להיות נקודת אור אצל תלמיד שאוהב לקרוא ונקודת צל אצל תלמיד אחר. כך גם עם מגרש הכדורגל או חדר מוסיקה.

יצירה

שלב זה מומלץ לעשות בשילוב המורה לאמנות.
את הבחירות שלהם יציגו התלמידים בצורה יצירתית. אפשר להשאיר את הפעילות היצירתית פתוחה. רצוי לשלב את המורה לאמנות ולהחליט על טכניקה אחידה לכולם.
לדוגמא : יצירה בשחור לבן באמצעות עיפרון פחם, יצירה בצלליות, שילוב של תמונה קטנה ויצירה לציור, הדבקות. אפשר גם להציג במחשב באמצעות תמונה מצולמת.
התוצר הסופי הוא אוסף של ציורים של פינות אור ופינות צל.
אפשר להציג זאת בתערוכה כמיצג תלוי, כשמצד אחד זו פינת האור ומהצד השני פינת הצל.

היבט אורייני – הכנה לתצוגה

כל תלמיד יסביר בכתב את בחירתו.
אפשר לבצע את השלב הזה במחשב, להוסיף צילום דיגיטלי ויישומי מחשב רלוונטים.
כאשר התוצרים מוצגים בתצוגה, מומלץ למספר את העבודות ולהכין קטלוג, כך אפשר יהיה לעקוב אחר העבודות וההסבר.
אם הדבר מתאפשר מבחינה טכנית- אפשר לצרף את ההסבר לציורים עצמם.
יש לאפשר לתלמידים לצפות בתוצרים של חבריהם.

דיון בכיתה

בשלב זה מתייחסים לפינות שנבחרו. התלמידים יציגו את נקודות האור הצל שבחרו. הדיון במליאה ימקד סביב הנקודות הבאות -

- הצגת הבחירות.
- כיצד ניתן להפוך נקודת צל לנקודת אור - היבט אישי - אם נקודה שנבחרה אצל תלמיד אחד כנקודת אור, ואצל אחר כנקודת צל (דוגמת הספרייה, אולם ספורט) - יתקיים שיח בין התלמידים. היבט סביבתי- אם לנקודת הצל שנבחרה יש היבט סביבתי והיא מוזנחת, יש לזהות את הבעיה מאחורי כל נקודת צל שנבחרה. התלמידים יחקרו מה ניתן לעשות כדי לשפר את המצב.

עושים מעשה - לוקחים אחריות

בשלב זה התלמידים יחקרו- מה ניתן לעשות כדי להפוך את פינת הצל לפינת אור בהתייחסות ספציפית לכל פינה. מי הגורמים האחראים, מה צריך לעשות, למי לפנות ובעיקר - מהי האחריות שלנו. מומלץ לתעד את העשייה, לעקוב אחרי השינויים ולדווח על כך- לעיתון בית הספר, לאתר הבית ספרי. כדאי להתייעץ עם המנהלת או גורם אחר לגבי פינות הצל שרוצים לעשות בהן שינוי כדי לקבל רעיונות יישומיים והפעילות תוכל להיות מובלת לתוצר סופי.

הפעילות חוברת ע"י עוז עתר, מרכז תכנון לימודים, מכללת בית ברל © כל הזכויות שמורות